

De praktijk van de GGD

Mag in Nederland echt niets?

Veel buitenspeelruimtes vergroenen. Weg met het betegelde pleintje. Maar wat mag er wel en wat niet van de GGD-inspectie? 'In Nederland mag niets', is een veelgehoorde opmerking. Dat blijkt in de praktijk reuze mee te vallen. **ASTRID VAN DE WEIJENBERG**

Nog veel centra voor buitenschoolse opvang hebben een weinig uitdagende buitenspeelruimte.

Maar daar komt verandering in. De kinderopvang in Berlijn en de Scandinavische landen inspireert de Nederlandse kinderopvang. Ook waar het gaat om avontuurlijk buitenspelen. Hutten bouwen, in bomen klimmen, vuurtje stoken. Probleem daarbij is de Nederlandse GGD-inspectie. Althans, dat is een veelgehoord argument om niets aan de buitenruimte te doen. Ten onrechte, stellen Marguerite Wishaupt en Josine van den Bogaard van de GGD Rotterdam-Rijnmond.

Extra moeite

Inspecteur Marguerite: 'Als wij op bijeenkomsten vertellen over buiten spelen, horen wij regelmatig de opmerking "maar onze GGD keurt dat nooit goed". Natuurlijk zit er een subjectief element aan iedere inspectie. Maar er kan veel meer dan veel kinderopvangorganisaties denken. Bovendien zijn we als

GGD druk bezig om meer eenduidigheid in de inspectie te brengen.' Beleidsmedewerker Josine: 'Als GGD staan wij voor een gezonde ontwikkeling van kinderen, voor een rijke ruimte om te groeien. Experimenteren is daarbij nodig. Een buitenruimte zonder uitdaging is geen goede buitenruimte. De regelgeving laat uitdaging ook zeker toe. Maar het kost de organisatie en de pedagogisch medewerker wel extra moeite. Je moet verantwoorden hoe je met de risico's omgaat.' Marguerite: 'De GGD kijkt naar het aantal vierkante meters buitenruimte per kind, naar de veiligheid van de weg erheen en of de buitenruimte vrij bereikbaar is. Daarbuiten heeft de kinderopvangorganisatie veel vrijheid. Als de gezondheid en de veiligheid van kinderen maar gewaarborgd zijn.'

'De GGD-inspecteur zegt niet "dit mag niet". De inspecteur vraagt: "Hebben jullie erover nagedacht hoe je met deze risico's omgaat?"', vertelt Josine. Klim-

men in bomen bijvoorbeeld keurt de GGD niet af. Maar daar moet in het pedagogisch beleid en de risico-inventarisatie wel wat over zijn opgenomen. Waarom wil de organisatie een klimboom? Wat is de pedagogische waarde van klimmen in een boom? Hoe voorkom je dat kinderen door een val blijvend letsel oplopen? Leg in afspraken bijvoorbeeld vast dat er niet meer dan één kind in de boom mag. Dat er altijd iemand bij staat. En zorg voor een zachte ondergrond.

De tabel van de risico-inventarisatie is maar een voorbeeld. Veel kindercentra volgen die slaafs. Maar wat je opneemt, is een keus die samen met de oudercommissie gemaakt wordt.

Grenzen bespreekbaar

Ook inspecteur Marguerite pleit voor goed overleg. 'Wat kan er wel, wat kan niet? Praat daarover, met ouders, met de Voedsel- en Waren Autoriteit die speeltoestellen keurt, met ons. De grenzen van wat je wel of niet wilt toestaan zijn bespreekbaar. Wil je dat kinderen door een rioolbuis kunnen kruipen? Motiveer dat dan, spreek erover met ouders, leg uit.'

'De grenzen van wat je wel of niet wilt toestaan zijn bespreekbaar'

De communicatie met ouders is hier heel belangrijk, zegt Josine. Kijk naar wat het kind nodig heeft en leg dat de ouders uit. Jij bent de professional die kan uitleggen dat juist het leren omgaan met uitdaging hun kind de beste bescherming biedt.

De professionaliteit van pedagogisch medewerkers op het gebied van buiten-

spelen mag wel omhoog, meent Josine, die zelf diverse artikelen en boeken schreef over buitenspelen. 'Daarin lopen we achter op het buitenland. Wij hebben in Rotterdam een natuur-speeltuinen, de Speeldernis. Daar komen eerstejaars studenten SPW met een opdracht van school. Acht van de tien zouden daar nooit uit zichzelf heen

gaan met een groep kinderen. Ze vinden dat "veel te gevaarlijk". Ze denken dat kinderen daar van alles breken en heel vies worden. Als ze dan met pedagogische uitleg erbij zelf gaan "spelen" en ervaren, beginnen meer studenten het te snappen. Maar vijf van de tien zijn nog steeds niet overtuigd. Daar is dus nog een wereld te winnen.' «

Uit de praktijk

Struin

Matthijs de Gruijter is natuurpedagogisch werker en oprichter van Struin in Nijmegen. Struin organiseert buitenschoolse opvang in de natuur. Na school fietsen de kinderen met de groeps- en bakfietsen van Struin naar de natuurgebieden. Matthijs is tevrede over de samenwerking met de GGD. 'In de begintijd hebben we discussie gehad over wc's. Omdat we altijd buiten zijn, hadden we die niet. Nu hebben we een compost-wc laten maken. Die zit in de aanhang van onze bus (deze bus gaat steeds mee en staat waar de kinderen zijn, red.). Verder vindt de GGD goed wat de ouders goed vinden. En onze ouders gaan natuurlijk vrij ver. Ze kozen niet voor niets voor Struin.'

In het begin heeft de GGD extra uren gekregen om een experiment als Struin goed te kunnen beoordelen en begeleiden. Matthijs: 'Daar zijn veel dingen besproken. Hoe hoog laat je kinderen bijvoorbeeld klimmen in bomen?

We zijn toen op tweeënhalve meter uitgekomen, maar met de ouderraad overwogen we nu hoger te gaan, naar ongeveer vier meter, maar dan wel onder toezicht.'

Inmiddels vindt er alleen nog de jaarlijks controle plaats. Struin heeft goed in kaart gebracht waar de risico's liggen. In de natuurgebieden waar de kinderen spelen, is veel open water. Daarover zijn afspraken gemaakt. Alleen met zwemdiploma mag je bij

het water. Struin heeft de groep verdeeld in subgroepjes van hooguit acht kinderen. Zo hou je beter overzicht. Matthijs: 'Je moet natuurlijk goed weten waar de gevaarlijke plekken zijn, bijvoorbeeld die met steile kanten.'

KindeRdam

Jan Maarten Dank is clustermanager bij KindeRdam in Rotterdam. Zijn ervaring is, dat inspecteurs nog wel eens volgens de letter in plaats van de geest van de wet controleren. Toch valt dat juist bij de buitenruimte wel mee. Ook over niet alledaagse buitenruimten is goed te praten met de GGD. Jan Maarten: 'KindeRdam nam ooit een oude korfbalkantine in gebruik met grote sportvelden. Aan één kant waren die begrensd door een sloot. Formeel is dat een probleem, want het is onveilig. Maar als je kunt aantonen dat je daar goede afspraken over hebt gemaakt, per leeftijd, en dat die afspraken ook zijn vastgelegd in het pedagogisch werkplan, dan blijkt dat geen probleem.'

In de zomer organiseerde KindeRdam het vakantieprogramma Kom mee naar buiten. Dat ging langs verschillende locaties. Een van de onderdelen was *marshmallows* roosteren op een vuurtje. 'Dat moet je van tevoren goed doorspreken', vindt Jan Maarten. 'Wie doet wat? Hoe zorg je voor voldoende veiligheid? Moeten er banken omheen? En hoe ver moeten die van het vuur af staan? Niet iedere pedagogisch medewerker durft dat aan. Men heeft soms

snel de neiging om alles te willen beheersen. Dat vraagt om een omslag. Wil je talenten van kinderen ontwikkelen, dan moeten ze wat kunnen doen. Dan moet je dingen laten gebeuren.'

Groene BSO

Anita Ortmans, locatiemanager van de Groene BSO in Bemelen, heeft positieve ervaringen met de GGD. Het is belangrijk om alle risico's goed in kaart te brengen, weet ze. 'Zo grenst onze locatie aan een wei waar af en toe een paard zijn hoofd over het prikkeldraad steekt. Voor nieuwe vierjarigen is dat prachtig. Wij leren ze dat ze naar het paard mogen, maar dan moeten ze wel een van de pedagogisch medewerkers roepen. Dergelijke huisregels hebben we voor heel veel zaken, zoals in bomen klimmen. Kinderen, pedagogisch medewerkers en ouders kennen die regels. Je kunt niet alle risico's omschrijven. Omdat we niet op ons eigen terrein blijven, kom je altijd onverwachte dingen tegen. Regel is dan, dat kinderen luisteren wanneer een pedagogisch medewerker iets niet goedkeurt. Natuurlijk blijven het kinderen, maar het werkt wel.' Benoemen van risico's en beschrijven in het pedagogisch werkplan hoe je ermee omgaat, is een voorwaarde voor goedkeuring door de GGD. Als de inspecteur bij controles ziet dat pedagogisch medewerkers dat ook in praktijk brengen, hoeft je de GGD-inspectie niet te vrezen, zegt Anita.